

Styrking av den norske samfunnsmodellen

Økende ulikhet og klasseforskjeller er gift for et samfunn. Siden 80-tallet har forskjellene mellom folk økt, og de ble forsterket under Korona-pandemien. Både sykdommen og tiltakene rammet vanskeligstilte grupper hardest. Inflasjon, renteøkninger, energikrisen i Europa og økende priser på livsnødvendig tak over hodet, strøm og mat skaper stor usikkerhet og vanskelige tider for mange, også i Norge. Vi ser økende høyreekstremisme og sosial uro i flere land. Ulikhet drives av markedskrefter, men kan fordrives gjennom politiske vedtak. Klassesamfunnet skaper splid heller enn samhold mellom folk, og truer fellesskapet som vi i fagbevegelsen jobber for: offentlig velferd og et velorganisert arbeidsliv. NTL krever tiltak som styrker den norske samfunnsmodellen.

Inntekt

Inntektsulikheten i Norge øker. Fordelingen av lønnsmidlene blir stadig skjevere mellom de som tjener mye og de som tjener lite. Kjøpekraften går ned fordi prisene øker mer enn lønningene. Dette rammer de lavest lønnede hardest og det er derfor særlig kritisk at inntektsforskjellene i Norge øker. I 2021 var medianlønnen i Norge omtrent 550 000,- (www.ssb.no) og 6 av 10 nordmenn tjente under 500 000 i 2019.

Skatt

Skattesystemet må i mye større grad enn i dag, innrettes på en slik måte at de som har mest og tjener mest, også betaler mest i skatt. Skatteregningen har over flere år med avgiftsøkninger og en altfor lav progressiv komponent i skattesystemet vårt, blitt skjøvet over på den jevne lønsmottaker. Skattesystemet må omfordele og sørge for store nok inntekter til å styrke velferden. Utviklingen hvor rikdommen blir privat, mens fellesløsningene forblir underfinansierte, må stoppe.

Pensjon

Pensjon er blant de viktigste delene av sikkerhetsnettet i velferdsstaten, alle må sikres rett til en pensjon å leve av. Den sosiale bærekraften i dagens pensjonssystem ikke er god nok og det må derfor gjøres kraftige forbedringer, blant annet i uføres opptjening til alderspensjon og en bedre regulering av minsteytelsene. NTL mener dette er viktige tiltak mot økende ulikhet og fattigdom blant pensjonister. NTL går mot heving av aldersgrensene, slik flertallet i pensjonsutvalget foreslår. Det er en stor svakhet ved utvalgets arbeid at de ikke ser på konsekvensene for dem som av ulike grunner ikke kan stå i arbeid seint i livet. NTL mener det er helt nødvendig at det kommer på plass ordninger for dem som ikke har mulighet til å stå lenge nok i arbeid til å kompensere for levealdersjusteringa.

Bolig

Høy boligprisvekst over mange år har skapt store forskjeller blant folk og i august hadde boligprisene allerede økt med 9,1% i år. Mulighetene for å skape seg et godt liv med trygge og forutsigbare rammer i en egen bolig, er for mange en fjern drøm. Forskjellene mellom de som er innenfor og utenfor boligmarkedet er for store. Nesten en million nordmenn bor i leieboliger. Mange av disse er enslige forsørgere, og mange er i jobb, men har for lav inntekt til å kunne kjøpe egen bolig. Utfordringene krever en politikk hvor bolig igjen blir sett på som et sentralt velferdsgode.

Strøm

Strøm er et grunnleggende behov for innbyggerne og kan ikke overlates til markedskreftene. Strømpriskrisen har ført til vanskelige situasjoner for mange husholdninger og bedrifter. Grunnleggende velferd skal ikke være et spekulasjonsobjekt i et marked, og det kan ikke eksporteres kraft på bekostning av forsyningssikkerheten og forsvarlige kraftpriser.

Studenter

Studenter har som samfunnsgruppe blitt nedprioritert i mange år, og det har hatt store konsekvenser. I en tid med høy prisvekst på mat og bolig, har studentenes allerede tynnslitte budsjetter nådd bristepunktet, og mange sliter med å få endene til å møtes. I dag ser vi at nesten fire av ti studenter er avhengige av økonomisk støtte fra foresatte, og at 28 % årlig tar opp forbrukslån. Dersom det skal kreves at studenter skal studere på fulltid, er det nødt til å lages økonomiske rammer som legger til rette for dette.

De økonomiske forskjellene i Norge øker. Tiden er overmoden for tiltak som kan snu utviklingen.

NTL krever:

- Nok ansatte i offentlig velferd
- Et progressivt og omfordelende skattesystem
- Pensjoner å leve av, også for uførepensjonister
- At regjeringen setter ned et lovutvalg som skal foreslå ny husleielovgivning
- At regjeringen styrker Husbanken
- Varige politiske løsninger for kontroll over krafta som trygger forsyningssikkerhet og forsvarlige kraftpriser
- Bedre økonomiske rammer for studentene